

societats com les de Manen i Casanovas, SA, seguint la línia procedimental que caracteritza tota l'obra. Aquesta tasca de recopilació documental i d'informació que, de forma minuciosa i exhaustiva, descriu l'evolució de les firmes terrassenques del gènere de punt des dels seus orígens, suposa un dels aspectes més rellevants d'aquesta obra i serveix de referent per a futurs estudis i recerques.

D'altra banda, l'atractiva selecció de documents atrapa el lector i el transporta a un passat, no tan llunyà en el temps, que ja forma part del nostre patrimoni històric.

Maria José Barea Quelle

PUY I JUANICO, Josep. **Sàtires, cuplets i acudits en temps d'eleccions. Política i caciquisme a Terrassa (1917-1923)**. Terrassa: Fundació Torre del Palau, 2010 (Col·lecció Terrassa Viva, 16). 183 pàgines.

Sàtires, cuplets i acudits en temps d'eleccions. Política i caciquisme a Terrassa (1917-1923), llibre de Josep Puy i Juanico, magníficament prologat per Just Casas i Soriano, ens situa cronològicament, tot donant prioritat a la temàtica política i electoral, en una Terrassa on la pràctica basada en la crispació social va esdevenir una mena d'estratègia arribista, fonamentalment exercida pels partidaris de la Lliga, els nacionalistes i els salistes, entre els quals va destacar la figura d'Alfons Sala i Argemí, una de les més utilitzades a l'hora de posar a prova l'enginy burlesc de tots aquells que van emprar els misatges satírics com a forma de denúncia política.

Amb aquesta obra, el doctor en història contemporània Josep Puy, més enllà d'oferir-nos una anàlisi històrica del període comprès entre 1917 i 1923, del qual ell és especialista, el que fa és invitar-nos a escoltar la ciutat des d'un angle més documental i social, essent aquesta la visió que, tal com ens ho indica Just Casas en el seu pròleg, caracteritza més bé la sensibilitat historiogràfica de Puy, amb obres de referència inexcusable com, entre d'altres, *Pobres, desvalguts i asilats. Caritat i Beneficència a la Catalunya del segle XIX*, un resum de la seva tesi doctoral que acaba d'editar l'Abadia de Montserrat.

A *Sàtires, cuplets i acudits en temps d'eleccions*, allò que resulta més interessant és sentir i entendre les veus emmudides per la tradicional historiografia política, basada fonamentalment en

la referència arxivística, bibliogràfica i d'hemeroteca, i en la jerarquització documental, deixant sovint de banda les manifestacions plàstiques i literàries. Entre d'altres qüestions, aquest llibre ens fa possible percebre de forma molt amena el to irritat i enutjat d'una ciutadania farta d'engany, impotent davant els abusos i la prepotència política. Un to emocional i col·lectiu que es va canalitzar a través de la imaginativa i plàstica expressió burlesca dels lletraferits i ninotaires de l'època.

Dos són els valors fonamentals de l'obra publicada per Josep Puy: l'originalitat del seu plantejament i la intel·ligència emprada a l'hora de cuinar els ingredients amb els quals sap coure la seva feina, amb un ritme de xup-xup lleuger, salat i saborós.

Encara que Josep Puy ens adverteix que aquest treball no és el primer en el seu gènere ni ell cap pioner, no per això deixa de resultar veritablement suggerent la seva idea a l'hora de considerar "el popular col·lectiu" —sàtires, cuplets i acudits— com a una important font documental i il·lustrativa, que ens ajuda a entendre una mica més bé el passat històric i obre un camí singularíssim en la historiografia local, tot invitant-nos a considerar l'espontani popular com una de les principals substàncies amb la qual es nodreix la identitat socio-històrica terrassenca.

Un dels valors més importants del llibre radica en com l'autor treballa els seus documents protagonistes, tot

oferint-nos un obligat context històric que els justifica, així com l'explicació detallada de totes aquelles al·lusions que apareixen a les sàtires, cuplets o acudits. Perquè, quan aquelles manifestacions críticofestives foren creades, totes comptaven amb la complicitat de la seva pròpia contemporaneïtat i qui les llegia, o les sentia cantar o explicar, sabia qui o què s'amagava darrera cadascun dels eufemismes, els malnoms o els àlies.

Passat el temps, la vigència conjuntural i temporal d'aquestes mostres d'escarni o crítica política s'ha diluït i, una vegada perduts els referents al·lusius a cada individu, terme o situació, resulta molt difícil interpretar o valorar amb exactitud cadascuna de les citacions. Sobretot, si volem esbrinar quina era i és la veritable càrrega documental o històrica de totes aquelles manifestacions anònimes i espontànies.

És per tot això que Josep Puy, de manera pacient i exhaustiva, comptant amb la valuosa col·laboració de Rafel Comes i Ezequiel, ens explica qui, com i què hi havia darrera de cada anònim, tafaneria, tornada, estrofa o joc de paraules, i aporta així molta més riquesa i sentit vital a l'identitari terrassenc, a través del seu singular sentit de l'humor o sornegueria, a la vegada que contribueix a la recuperació de mots, accepcions semàntiques i locucions locals cada vegada més oblidades.

Ana Fernández Álvarez